

Міністерство освіти і науки України
Харківський державний педагогічний університет
ім. Г.С. Сковороди

**Науково-практична
конференція молодих вчених
"МЕТОДОЛОГІЯ
СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"
Тези**

ББК 74.00+74.212 М34

За редакцією

доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН
України, директора Науково-дослідного інституту педагогіки і
психології ХДПУ ім. Г.С. Сковороди *В.І. Лозової*

*Затверджено Вченою радою Харківського
державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди* Матеріали
науково-практичної конференції молодих вче- М34 них «Методологія
сучасних наукових досліджень» / За редакцією В.І. Лозової. — Харків:
«ОВС», 2003. — Вип. 4. — 56 с.

Матеріали конференції присвячені сучасним освітнім технологіям.
Розглядаються питання дидактики сучасної середньої та вищої школи,
професійної підготовки у вищих навчальних закладах, становлення і розвитку
педагогічних ідей і концепцій.

Для спеціалістів в галузі педагогіки, вчителів, вихователів, студентів
педагогічних вузів.

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ «МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

За редакцією ЛОЗОВОЇ Валентини Іванівни

Відповідальний за випуск

О.М. Худолій

Комп'ютерна верстка

О. В. Іващенко

Коректор

Є. Б. Бланк

Підписано до друку 15.09.2003. Формат 60х84 V¹⁶. Папір офсетний. Гарнітура Тайме. Друк
офсетний. Ум. друк. арк. 3,25. Обл.-вид. арк. 3,00. Вид. № 03-012. Зам. № 1-059. Тираж 100
прим. Ціна договірна. Видавець «ОВС» ТОВ Україна, 61003 м. Харків, пл. Конституції, 18,
к. 11. e-mail: ovc@ovc.kharkov.ua; <http://www.ovc.kharkov.ua>

Віддруковано з готових діапозитивів в друкарні ДП «Дизайн-проект»
Харків, вул. Студентська, 5/4.

© Харківський державний педагогічний
університет ім. Г.С. Сковороди, 2003 © Фірма
«ОВС» ТОВ, оформлення, 2003

ють: 1) суб'єкт з його потребами; 2) мету, відповідно до якої предмет перетворюється на об'єкт, на який спрямовано діяльність; 3) засіб реалізації мети; 4) результат діяльності. Системний підхід до поняття «творча діяльність» дозволив визначити її як діяльність, в результаті якої створюється об'єктивно чи суб'єктивно нове завдяки специфічним процедурам і виділити її компоненти: 1) суб'єкт; 2) створення нових за змістом і за формою матеріальних і творчих цінностей; 3) творче мислення, самостійний перенос раніше засвоєних знань і вмінь у нову ситуацію, виділення нової проблеми у знайомій ситуації, комбінування відомих засобів у новий; 4) виникнення нового предмету дійсності. Завдяки системному підходу М. Каган розглядає художню діяльність як елемент у загальній системі діяльності людини. Це дозволило виділити компоненти художньої діяльності: 1) суб'єкт; 2) внесення естетичного в саму дійсність, формування її за законами краси; 3) змінення самого суб'єкту, розвиток його творчих сил та здібностей; 4) створення художнього образу. Таким чином, використання системного підходу до аналізу основних понять, які створюють логічний ланцюжок, дає підставу стверджувати, що навчально-художня діяльність відноситься до продуктивних видів діяльності і має компоненти: 1) учень (суб'єкт); 2) розвиток його власних мистецьких здібностей, естетичного сприймання та смаку; 3) художні матеріали, твори образотворчого мистецтва, спостереження за довкіллям; 4) емоційно-ціннісне ставлення до оточуючого природного та соціального середовища, вміння реалізувати власні творчі замисли завдяки вільному володінню комплексом художніх засобів.

А. І. Прокопенко

ПЕРСПЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО СПРЯМУВАННЯ

У системі освіти діє два основні види управління: соціальне і педагогічне. Забезпечення їх неперервного взаємозв'язку — актуальна проблема теорії та практики педагогіки, соціології, психології, кібернетики. На нашу думку, цей зв'язок має віддзеркалюватися у компонентах педагогічної системи вищого закладу освіти: цілях, педагогічних принципах, змісті навчання і виховання, методах і організаційних формах спільної діяльності. Компоненти педагогічної системи розглядаються як засоби перспективного управління навчальною діяльністю студентів (перспективний — той, що розрахований на перспективу, на майбутнє).

Перспективне управління має ґрунтуватися на відповідній стратегії. Термін «стратегія» увійшов до сукупності управлінських понять у кінці 50-х рр. XX століття. Саме в цей період у суспільстві стали виникати проблеми адекватного реагування на непередбачувані зміни. В таких умовах звернення до стратегії як мистецтва суспільного і політичного керівництва масами, що має визначити головний напрям дій, вчинків (спосіб дій, лінія поведінки), стало життєво необхідним не тільки у війсьній справі, але й у соціальному житті, економіці, освіті тощо. Перспективне управління, що ґрунтується на обраній стратегії, має вирішувати дві основні задачі: вибір оптимального напрямку розвитку із кількох можливих; спрямування зусиль об'єкта управління у вибраному напрямі. Сама ж стратегія базується на реалізації системного підходу до визначення цілей педагогічної системи, формування відповідних завдань, проектування змісту навчальної діяльності, методів і форм її реалізації.

Т.В. Рогова

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ШКОЛИ

Аналіз педагогічної, соціально-психологічної літератури, праць з школознавства (І.Ф. Ісаєв, А.М. Лутошкін, О.Г. Ковальов, Н.Л. Коломінський, Є.С. Кузьмін, Б.Д. Паригін, Р.Х. Шакуров та ін.) показує, що всі автори визначають велику роль соціально-психологічного клімату в житті колективу, управління ним, в життєдіяльності кожної особистості.

У науковій літературі соціально-психологічний клімат визначається як система емоційно-психологічних станів колективу, що відбиває характер взаємовідносин між його членами у процесі спільної діяльності і спілкування (І.Ф. Ісаєв).

Залежно від особливостей вияву соціально-психологічний клімат виконує в колективі відповідні функції: консолідуючу; стимулюючу; стабілізуючу; регулюючу.

Узагальнення особливостей впливу різних чинників на мікроклімат колективу дає підставу для виділення основних напрямків його удосконалення: гуманізація мікроклімату передбачає вихідну діагностику соціально-психологічного клімату; вдосконалення добору, розташування кадрів, комплектування колективу з урахуванням соціально-психологічної, психофізіологічної сумісності людей; вдосконалення організації праці на основі принципів її наукової організації; постановка перед колективом привабливої, корисної суспільству мети, досягнення якої потребує